

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ ӨңІРЛІК УНИВЕРСИТЕТІ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

II КНИГА

Қостанай, 2022

УДК 37.02
ББК 74.00
II 23

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Доцанова Алма Иргибаявна, Председатель Правления - Ректор Костанайского регионального университета имени А.Байтурсынова, кандидат экономических наук, профессор;
Исмуратова Галия Суиндиковна, и.о. проректора по научно-инновационному и международному развитию Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова, доктор экономических наук, профессор;
Скударева Галина Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой педагогики и психологии ГОУ ВО Московской области «Государственный гуманитарно-технологический университет»; Почетный работник общего образования Российской Федерации, г. Орехово-Зуево, Россия;
Чекалева Надежда Викторовна, профессор, доктор педагогических наук, заведующая кафедрой педагогики Омского государственного педагогического университета, директор научного центра РАО, член - корреспондент РАО, г. Омск, Россия;
Бектурганова Римма Чингисовна, доктор педагогических наук, советник ректора по педагогическому направлению Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Ахметов Тлеген Альмуханович, и.о. директора педагогического института им. У.Султангазина Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынов, кандидат педагогических наук, профессор;
Демисенова Шнар Сапаровна, заведующий кафедрой педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор;
Утегенова Бибикуль Мазановна, кандидат педагогических наук, профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Смаглий Татьяна Ивановна, кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова;
Жетписбаева Айсылу Айратовна, заведующая методическим кабинетом им. Ы.Алтынсарина кафедры педагогики и психологии Костанайского регионального университета им. А.Байтурсынова

II23 «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі»: 2022 жылдың 11 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. II Кітап. – Қостанай: А.Байтурсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022. – 365 б. = «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов»: Материалы международной научно-практической конференции, 11 февраля 2022 года. II Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, 2022. – 365 с.

ISBN 978-601-356-122-6

Жинаққа «Педагогикалық білім берудің үздіксіздігі-заманауи педагогтардың табыстылығының кепілі» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланған мәселелердің әртүрлілігі мен кеңдігі мақалалар авторлары үздіксіз білім беру саласын педагогтарды жаңаша даярлау бағдарымен байланыстырып, әр түрлі деңгейдегі білім беру бағдарламаларын іске асырудың тиімді тәжірибесін көрсету, білім мазмұнын жаңарту аясында мұғалімдердің кәсіби шеберлігін арттыру қажеттілігін негіздеу, инновациялық технологиялар мен білім алушылардың тұлғалық дамуын психологиялық-педагогикалық қолдау туралы зерттеулерін еңгізді. Бұл жинақ материалдары ғалымдарға, ЖОО мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагогтар мен психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Непрерывность педагогического образования – залог успешности современных педагогов». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей раскрыть сущность, тренды и тенденции непрерывности педагогического образования с учетом достижений науки и практики, показать эффективные практики реализации образовательных программ разного уровня, обосновать необходимость совершенствования профессионализма педагогов в условиях новых вызовов в образовательной практике, представить инновационные технологии и форматы психолого-педагогического сопровождения развития личности обучающихся.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

УДК 37.02
ББК 74.00

ISBN 978-601-356-122-6

© А.Байтурсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2022
© Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, 2022

2. Тер-Минасова С.Г. Тіл және мәдениетаралық қарым-қатынас / С.Г. Тер-Минасов. – М.: Слово, 2000. – 624 б.
3. Фоменок Е.Г. Шетел тілін мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде зерттеу / Е.Г. Фоменок. - Минск, 2009. - 165 б.
4. Фурманова В.П. Университетте шет тілдерін оқытудың теориясы мен практикасындағы мәдениет аралық коммуникация / В.П. Фурманова. – Саранск, 2000. – 164 б.
5. Дж.Л.Трим. Қазіргі тілдерді оқытуға еуропалық көзқарас / Дж.Л.Трим // AJLAR. - 1992. - No 9. – 100-102 беттер.

ӘӨЖ 372.857

ОҚУШЫЛАРДЫҢ БИОЛОГИЯ ПӘНІ БОЙЫНША КРЕАТИВТІЛІГІН ДАМУ

Оразалиева Жазира Нартаевна,

биология пәні мұғалімі

Бабашова Меруерт Алтынбековна,

биология пәні мұғалімі

«Н.Оңдасынов атындағы Түркістан

мамандандырылған мектеп-интернаты» КММ

Түркістан қ., Қазақстан

Аннотация

Ұсынылып отырған мақала оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен креативті ойлауын дамыту тұрғысынан мұғалім тәжірибесін талдауға және қайта қарастыруға бағытталған. 15 жастағы оқушылардың білімін тексеруге арналған халықаралық тестілеу үш жылда бір рет өткізіледі және оқушылардың білім алуындағы жетістіктерін бағалайды. Әрбір кезекті тестілеу шеңберінде белгілі бір дағдыға баса назар аударылады.

Түйінді сөздер: құзіреттілік, креативтілік, тапсырма

Аннотация

Предлагаемая статья направлена на анализ и переосмысление опыта учителя с точки зрения развития функциональной грамотности и креативного мышления учащихся. Международное тестирование для проверки знаний 15-летних школьников проводится один раз в три года и оценивает образовательные достижения учащихся. В рамках каждого очередного тестирования особое внимание уделяется определенным навыкам.

Ключевые слова: компетентность, креативность, задача

Annotation

The proposed article is aimed at analyzing and rethinking the teacher's experience from the point of view of the development of functional literacy and creative thinking of students. International testing to test the knowledge of 15-year-olds is conducted once every three years and evaluates the educational achievements of students. As part of each regular test, special attention is paid to certain skills.

Keywords: competence, creativity, task

2021 жылғы PISA зерттеуінің жаңа цикліне 88 ел қатысады. 2021 жылғы PISA зерттеуі әртүрлі елдердің өз білім беру бағдарламаларына информатиканы қалай енгізгенін жан-жақты қарастыратын алғашқы зерттеу болмақ. 2015 жылдан бастап PISA зерттеуі аясында тестілеудің компьютерлік форматта жүзеге асырылуы. Бірқатар елдер бойынша зерттеу нәтижелерінің төмендеуіне алып келген, себебі бұл оқушыларың АКТ дағдыларының жоғары болуын талап етеді. 2018 жылы зерттеуге қатысқан қазақстандық оқушылардың оқу нәтижелерінің төмен болуы себептерінің бірі ретінде Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі тестілеудің компьютерлік форматта болуын атаған болатын [1]. Бірқатар оқушыларға тапсырмаларды орындаудың қиынға соғуының себебі барлық оқушылардың алгоритмдер табиғатын түсіне бермеуіне байланысты болуы мүмкін. Мұндай оқушылар тек білу және түсіну деңгейін бағалайтын ең қарапайым, стандартты тапсырмаларды ғана орындай алуы мүмкін. Сонымен қатар бұған дейінгі тестілеу нәтижелері оқушылардың ең қарапайым мәтіндерді талдау дағдыларының нашар екендігін көрсетті. Оқушылар көбіне сандық технологияларды пайдалану арқылы шолып оқуға дағдылануы салдарынан сөздер тізбегін оқи отырып, мәтіннің мазмұндық байланысын байқай алмайды. Бір жағынан, ақпараттың көбірек көлемі қамтылады, ал екінші жағынан, оқушы мәтіннің мазмұнына тереңдей алмай, ақпаратты үстірт қабылдайды.

Бұл мәселелерді шешу үшін Сізге пәндік құзыреттілікті – қоршаған ортада туындайтын проблемаларды пәндік білімнің көмегімен шешуге қабілеттілікті тағы бір рет талдау және оқылатын материалдың мазмұнын қайта қарастыру ұсынылады.

- қоршаған ортада туындайтын және пәннің көмегімен шешуге болатын проблемаларды анықтау;
- бұл проблемаларды пәнмен байланыстыра отырып тұжырымдау;
- пәндік білім мен әдістерді қолдана отырып проблемаларды шешу;
- қолданылған шешу әдістерін талдау;
- анықталған проблеманы ескере отырып, қол жеткен нәтижелерге түсінік беру;
- белгіленген проблеманы шешудің қорытынды нәтижелерін тұжырымдау және жазу [2].

PISA – 2021 зерттеуінде қолданылатын тәсілдемелерге сәйкес «Креативті ойлау» бағытын енгізу оқыту тәжірибесіне және білім беру саясатына оң өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді, бұл келешекте елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының стратегиялық міндеттерін шешуде оң ықпалын тигізеді.

Креативті ойлау нені білдіреді?

PISA-2021 зерттеуінде [Framework, 2018] ұсынылған тұжырымдамалық шеңберден кейін креативті ойлау инновациялық (жаңа, жаңашыл, басқаларға ұқсамайтын ерекше, әдеттен тыс, үйреншікті емес және т.б.) және тиімді (пәрменді, нәтижелі, үнемді, оңтайлы және т.б.) шешімдерге қол жеткізуге және/немесе жаңа білімді немесе тиімді (әсерлі, шабыттандыратын, ерекше, таңқаларлық және т.б.) қиялды сипаттауға бағытталған идеяларды әзірлеу, бағалау және жетілдіру процесіне нәтижелі қатысу қабілеті ретінде қарастырылады. Креативті ойлау қабілетіне пәнді білу, білімге құмарлық, өз күшіне сенімділік, мақсатқа, нәтижеге жетуді көздеу, мақсатқа жетуге ынталандыратын күш сияқты ішкі факторлар

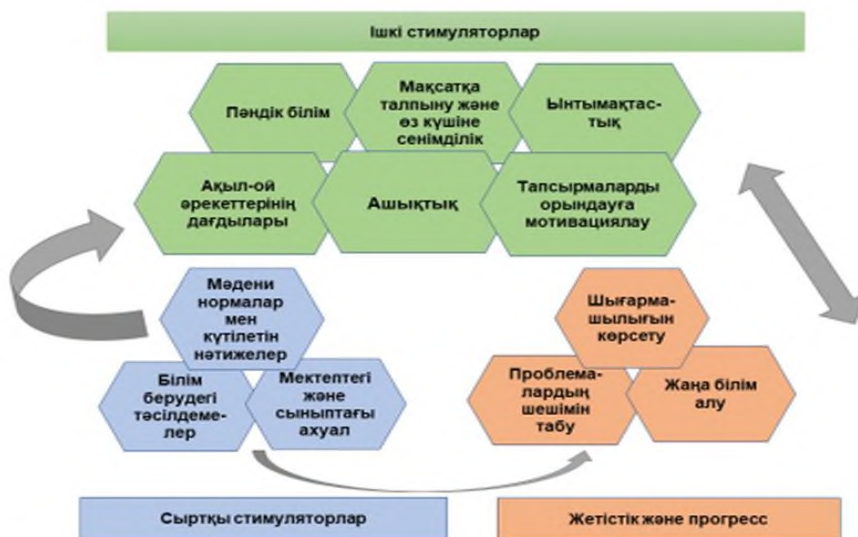
Креативтілік қалай көрініс табады?

Бағалау тұрғысынан және ең алдымен оның негізділігі тұрғысынан оқушылардың қойылған сұрақтарға берген әртүрлі жауаптарына дұрыс түсінік беру маңызды. Креативтіліктің бар немесе жоқ екендігін қандай көрсеткіштер арқылы айта аламыз деген сұрақ түбегейлі мәселе болып табылады. Креативтілік басқаларға ұқсамайтын айрықша шығармашылық серпіліс, ұлы жаңалық немесе шедевр ретінде көрініс табады деген көзқарас кеңінен таралған, бұл пәнді терең білумен, іске асыру шеберлігімен де, сондай-ақ дарындылықпен, ерекше қабілеттермен немесе талантпен де тығыз байланысты болады [Чиксентмихайи М., 2017]. Бұл құбылыс «ауқымды креативтілік» (Big-C creativity) деп аталады.

PISA зерттеулерінің ерекшелігін – әлемнің әртүрлі елдеріндегі 15 жастағы оқушылардың қамтылатынын ескеретін болсақ, креативтіліктің осы түріне, яғни «шағын креативтілікке» басымдық беріледі. Бұл креативтілікті бағалауға арналған тапсырмаларды таңдауда белгілі бір шектеулер қояды – оларды шешудің табыстылығы қандай да бір пән бойынша терең біліммен емес, ойлау процестерін дастыруға байланысты болуы тиіс [3].

Бағалаудың бұл бағыты дарынды және талантты балаларды анықтауға емес, оқушылардың креативті ойлау қабілетінің шегін анықтауға, сондай-ақ бұл қабілеттің білім беру процесінің ерекшеліктерімен – оқу тәжірибесімен, оқудағы және оқудан тыс қызметпен, қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басқа да сипаттамаларымен байланысын анықтауға бағытталған.

PISA зерттеуінде қолданылатын креативті ойлау моделі креативті ойлау қабілетіне әсер ететін сыртқы және ішкі факторларды, сонымен қатар оқу процесінде креативті ойлаудың көрініс табу тәсілдерін қамтиды (1-сурет):

1-сурет. Оқу процесінде креативті ойлауды ынталандыру және көрсету әдістері
Креативті ойлауды бағалау моделі екі негізгі компоненттен тұрады:

1) өлшеу материалдарын құрастыру барысында қолданылатын мазмұндық салаларды айқындайтын тақырыптық компонент;

2) тапсырмаларды әзірлеу барысында қолданылатын ойлау процестерін айқындайтын құзыреттілік компоненті [4].

Креативті ойлауды анықтау

Креативті ойлау кездейсоқ идеяларды ойлап табу ғана емес, анағұрлым ауқымды түсінік болып табылады. Бұл – білім мен тәжірибеге негізделген, адамдардың көбіне күрделі және мүмкіндіктер шектеулі жағдайларда ең жоғары нәтижелерге қол жеткізуіне көмектесетін нақты құзыреттілік. Бүкіл әлемде әртүрлі ұйымдар мен қоғамдастықтардың туындаған проблемаларды шешу үшін инновацияларға және білімге тәуелділігі арта түсуде, ұжымдық іс-әрекеттерде инновациялар мен шығармашылық ойлау шұғыл қажеттілік сипатқа ие болуда.

Біздің биология пәнінде, өз сабағымызда қолданған PISA тапсырмалары: 7-сынып.

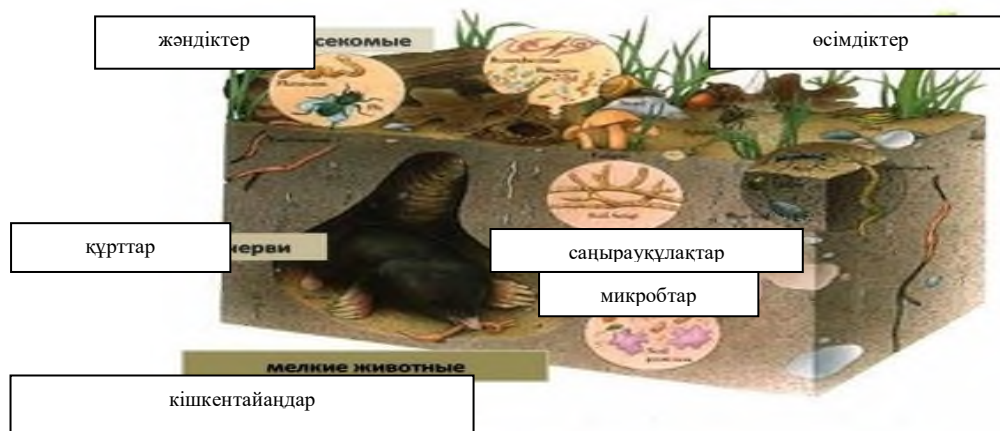
1-бөлім. Экожүйелер.

Топырақ

Топырақ дегеніміз – ерекше табиғи дене. 3-суретте бейнеленгендей топырақ түрлі организмдердің, жылудың және атмосфералық жауын-шашынның әсерінен пайда болған.

Сұрақ: Топырақтың пайда болуына қандай факторлар әсер етеді?

1-кестеге ия/жоқ жауабын жазыңыздар.

3-сурет – Топырақтың пайда болуы

1 -кесте – Топырақ түзуші факторлар

	Ия	Жоқ
Адамның іс-әрекеті		
Климат және ішкі сулар		
Өсімдіктер		
Жануарлар дүниесі		
Бунақ денелілер		
Микробтар		
Саңырауқұлақтар		

8-бөлім. Қозғалыс. Жануар ағзаларының қозғалу мүшелері.

Жануарлар

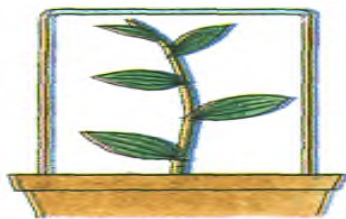
Жануарлардың көпшілігі аяқтары болғандықтан еркін қозғала алады. Қозғалып жүретін мүшелері жоқ жәндіктер де, жануарлар да бар. Мысалы, жыландар, құрттар. Теңіз түбін мекен ететін маржан бекінген орнынан қозғалып жүрмей-ақ өмір сүре алады. Медузалар мен теңіз құрты реактивті қозғалыс жасап, аяқсыз-ақ шапшаң жүзе алады.

Сұрақ: Жануарлардың қозғалысын күнделікті өмірде кездесетін қандай көліктердің қозғалысымен салыстыруға болады? Мысалдар келтіріңіздер.

Оқушылардың жауабы: балықтар-кеме, жауын құрты-пойыз, медуза – әуе шарлары және көптеген теңеулер берді.

6-бөлім. Тыныс алу. Өсімдіктердегі тыныс алу.

1-тапсырма. Биология сабағында мұғалім: адам орманға барғанда тынысы кеңіп, жеңіл демалатынын айтты. Оның себебі өсімдіктер адамның тыныс алуына қажетті оттегін бөледі. Өсімдіктердің оттегін бөлетінін дәлелдеу мақсатында келесі тәжірибені ұсынды. Ауа кіргізбейтін қақпағы бар биік, мөлдір шыны ыдыстың ішіне арнайы ыдыста өсіп тұрған өсімдікті (немесе өсімдіктің бір бұтағын) салып қойды (суреттегідей). Оны жылы, жарық жерге қойды (егер өсімдік оттегін шығаратын болса, шыны ыдыстың ішінде ол көп болуы тиіс) (6-сурет).

6-сурет – Шыны ыдыспен жабылған өсімдік

1-2 тәулік өткеннен кейін мұғалім оқушыларға «шыны ыдыстың ішінде оттегі жиналды ма?» деген сұрақ қойды.

Сұрақ: оттегінің бар екенін дәлелдеңіздер.

2-тапсырма.

Батпақты жерлерде өсімдіктердің дамуы үшін су жеткілікті, алайда өсімдіктердің өсуі мен дамуы нашар және баяу. Неліктен?

Жоғарыдағыдай баланың логикасы мен креативтілігін дамытатын сұрақтар мен тапсырмалар орындату арқылы біз оқушылардың биология сабағына деген қызығушылығы мен шығармашылық қабілеттерінің даытуға болатынына көзімізді жеткіздік [5].

Әдебиеттер тізімі:

1. Авдеенко Н.А., Денищева Л.О., Краснянская К.А., Михайлова А.М., Пинская М.А. Барлығына арналған креативтілік: XXI ғасырдың дағдыларын Ресей мектептерінің практикасына енгізу /білім беру мәселелері/ Креативность для каждого: внедрение развития навыков XXI века в практику российских школ // Вопросы образования. 2018. № 4.
2. Чиксентмихайи. М. Креативтілік. Жаңалықтар мен өнер табыстардың ағыны мен психологиясы/ Креативность. Поток и психология открытий и изобретений [Пер. с англ. И.Ющенко]. – М.: Карьера Пресс, 2018.
3. Amabile, T. (1983), «The social psychology of creativity: A componential conceptualization», Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 45/2, pp. 357-376.
4. Framework for the Assessment of Creative Thinking in PISA-2021 (in press)
5. Kaufman, J. & Beghetto, R.A. (2009). Beyond Big and Little: The Four C Model of Creativity. Review of General Psychology, 13 (1), 1–12.

ӘОЖ 711.7

ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚАНАҒАТТАНУЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Перзентбаева Санжан Полатбайқызы

1 курс магистранты

ғылыми жетекші: Байжұманова Б.Ш.

псих.ғ.к., доцент

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Қостанай қ. Қазақстан

Аннотация

Бұл мақалада мұғалімдердің кәсіби дамуы білім беру саласындағы кәсіби құзіреттіліктерді жүйелі түрде нығайту, жетілдіру және кеңейту, жеке қасиеттерді дамыту және жаңа кәсіби білім мен дағдыларды игеру қажеттілігі, сондай-ақ өзінің бүкіл еңбек қызметінде белгілі бір міндеттерді орындау мүмкіндігі ретінде қарастырылады.

Түйін сөздер: педагогтердің кәсіби дамуы, психологиялық ерекшеліктер, кәсіби дағды, кәсіби құзіреттілік, жеке тұлға, білім ортасы.

Аннотация

В данной статье профессиональное развитие педагогов рассматривается как процесс планомерного укрепления, совершенствования и расширения профессиональных компетенций в сфере образования, развития личностных качеств и потребности в приобретении новых профессиональных знаний и навыков, а также способность выполнять определенные задачи на протяжении всей своей трудовой деятельности.

Ключевые слова: профессиональное развитие педагогов, психологические особенности, профессиональные качества, профессиональная компетентность, личность, образовательная среда.